

Štoreški ŽELEZAR

Leto XX.

1981

MAREC 1981

ŠT. 6

GLASILO DELAVCEV DELOVNE ORGANIZACIJE ŽELEZARNE ŠTORE

Najpomembnejša določila dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka za leto 1981

Skladno s stabilizacijskimi prizadevanji so izvršni svet SRS, IS Skupščine mesta Ljubljane, IS Skupščine obalne skupnosti in IS Občinskih skupščin v SRS, Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije in SDK SRS sprejeli Dogovor o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja do-

rialne podlage združenega dela ter s tem v zvezi omejevanje vseh oblik osebne, skupne in splošne porabe v realne okvire, pri čemer naj bi kljub 5% zaostajanju rasti sredstev za osebne dohodke za rastjo dohodka povprečni realni osebni dohodki ohranili raven iz leta 1980. Omejeni dogovor kot instrument za

— pri rasti dohodka nižji od 22% (in višji od 12%) bo zaostajanje rasti sredstev za osebne dohodke za vsak odstotek porasta dohodka nižje za 0,5-odstotne točke;

— pri rasti dohodka nad 24% pa bo zaostajanje za vsak odstotek porasta dohodka višje za 1-odstotno točko. Pri rasti dohodka za 60% in več mora zaostajati rast sredstev za osebne dohodke najmanj za 40% za rastjo dohodka.

TOZD, ki ne bodo dosegle ravni dohodka iz leta 1980 ali pa rast dohodka ne bo večja od 12 odstotkov, lahko povečajo sredstva za osebne dohodke do 12%, če to dovoljuje dohodek.

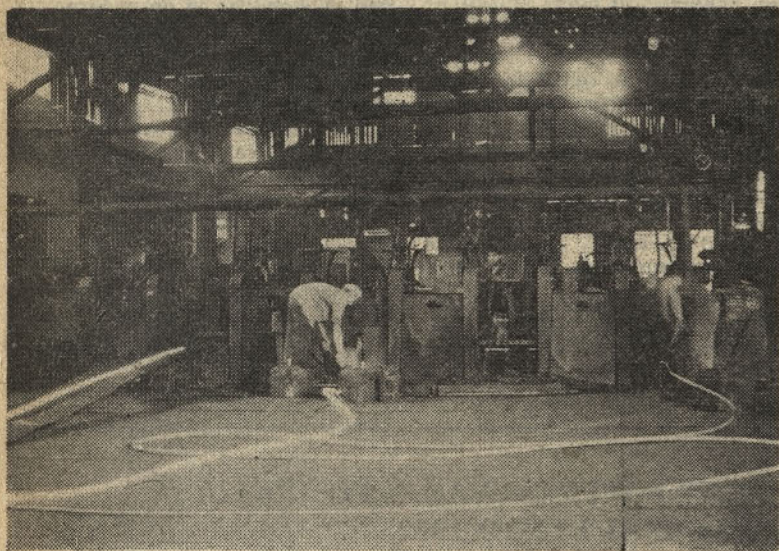
Dogovor nadalje vključuje možnost zmanjšanja oziroma povečanja zaostajanja rasti sredstev za osebne dohodke za rastjo dohodka v primeru, da je TOZD v letu 1979 in 9. mes. 1980 dosegla večji ali manjši dohodek na zaposlenega in dohodek na povprečno uporabljena poslovna sredstva, kot je povprečje v podskupini dejavnosti, pri tem pa je delež osebnih dohodkov v dohodku TOZD vsaj za 5% nižji oziroma za 3% višji od povprečnega v podskupini dejavnosti. V navedenem primeru TOZD zmanjša ali poveča zaostajanje

odstotnih točk. Dodatno je dana možnost 1% ali 2% manjšega zaostajanja rasti sredstev za osebne dohodke za rastjo dohodka za TOZD, ki so za 5% ali 10% povečale delež izvoza v celotnem prihodu v primerjavi s predhodnim letom.

Dogovor za leto 1981 opredeljuje tudi razporejanje sredstev za namene skupne porabe. TOZD lahko izplačila sredstev skupne porabe povečajo za 18%, odstopanja od dogovorjene rasti pa so možna le v primerih odstopanja od povprečnih sredstev skupne porabe na zaposlenega v gospodarstvu SRS v letu 1980. Za vsakih 5 odstotnih točk prekoračitve ali zaostajanja za republiškim povprečjem TOZD zmanjšajo oziroma povečajo izplačila sredstev skupne porabe na zaposlenega za 1 odstotno točko.

Podobno kot v lanskem je tudi v letošnjem dogovoru osrednja pozornost namenjena planiranju v organizacijah združenega dela. Letni plan mora vključevati usmeritve ekonomske politike in dogovora za leto 1981, OZD pa so dolžne pri razporejanju ustvarjenega dohodka poleg dogovora upoštevati tudi planirana delitvena razmerja. Delavci TOZD v okviru DO Železarna Štore smo se že v letu 1980 dogovorili za skupno, solidarno upoštevanje dogovora na nivoju delovne organizacije. Ocenjujemo, da smo v preteklem letu na nivoju DO spoštovali usmeritve lanskega dogovora in tako dali svoj prispevek k stabilizacijskim prizadevanjem združenega dela. Z upoštevanjem dogovora za leto 1981 se bomo delavci DO Železarna Štore tudi v letošnjem letu vključili v izvrševanje zastavljenih ciljev tekoče družbenoekonomske politike SR Slovenije.

Andrej Jevšenak

Valjanje betonskega železa (arhiv)

hodka v letu 1981. Namen dogovora je enak kot v podobnem dogovoru za leto 1980, to je zagotoviti racionalno razporejanje ustvarjenega dohodka, s tem omogočiti hitrejši razvoj materialne baze združenega dela in preprečiti izplačevanje osebnih dohodkov, ki niso upravičeni z rezultati dela.

Dosedanje analize izvrševanja dogovora za leto 1980, ki je predvideval, da bo rast sredstev za osebne dohodke zaostajala za rastjo dohodka za 25%, so pokazale izredno pozitivne rezultate, saj je bilo doseženo zaostajanje rasti sredstev za osebne dohodke za rastjo dohodka celo nekoliko večje od dogovorjenega. Istočasno pa je neizpolnjevanje stabilizacijske politike na področju cen, ki so v letu 1980 dosegle izreden porast, vplivalo na precejšen realen padec osebnih dohodkov.

Resolucija o družbenoekonomski politiki in razvoju SRS v letu 1981 predvideva nadaljevanje prizadevanja za krepitev mate-

uresničitev Resolucije o družbenoekonomski politiki v letu 1981 torej predvideva v globalu zaostajanje rasti sredstev za osebne dohodke za rastjo dohodka za 5%, pri čemer se bo raven in rast osebnih dohodkov v posameznih OZD razlikovala glede na doseženo rast dohodka v odvisnosti od prispevka živega dela in od rezultatov pri upravljanju ter gospodarjenju z družbenimi sredstvi.

Višjo rast osebnih dohodkov bo moč doseči v tistih OZD, ki bodo nadpovprečno povečale produktivnost dela, merjeno s fizičnimi kazalci in ki se bo odrazila tudi v nadpovprečnem povečanju dohodka in v tistih OZD, ki se bodo v večji meri usmerile v izvoz.

Skladno z dogovorom naj bi TOZD:

— pri 22%—24% rasti dohodka svoja sredstva za osebne dohodke povečale za 95% stopnje rasti dohodka;

rasti sredstev za osebne dohodke za rastjo dohodka za nadaljnji 2-odstotni točki. Tudi v letošnjem letu (podobno kot v dogovoru za leto 1980) so TOZD izvoznice posebej stimulirane, odvisno od deleža izvoza v ustvarjenem celotnem prihodu. TOZD lahko zmanjšajo zaostajanje rasti sredstev za osebne dohodke za rastjo dohodka pri udeležbi izvoza v celotnem prihodu od 5% do 10% za 1%, od 10% do 20% za 2%, od 20% do 40% za 4%, nad 40% pa največ za 5

Dopisujte v

Štoreški
ŽELEZAR

V znamenju stabilizacije

Poslovno leto 1980 je za nami, krepko smo že zakorakali v leto 1981. S poslovnim rezultatom za preteklo leto smo delavci v TOZD valjarne II zadovoljni in lahko govorimo, da je bilo leto 1980 eno od najbolj uspešnih poslovnih let za TOZD valjarne II. K takšnemu rezultatu je prispevalo več dejavnikov v TOZD in izven nje. Z ozirom na izredno težko stanje nabave surovin je delovnim skupnostim uspelo zagotavljati manjkajoči vložek na domačem in tujem trgu. Enake težave so nastopale pri zagotavljanju deviznih sredstev, ki pa smo jih zagotovili s povečanim izvozom, ki je bil ustvarjen nekaj manj kot 12 starih milijard din. Z energijo, predvsem plinsko in tudi elektropogonsko, nismo imeli težav in smo imeli redno oskrbo. Z vzdrževanjem je sicer prišlo do nekaj ostrih dialogov, vendar moramo ugotoviti, da so se zastoji v primerjavi s prejšnjimi leti zmanjšali in da so redni pogovori prispevali k temu, da so se zastoji in težave v zvezi s tem reševali redno. Prodaja izdelkov je bila usmerjena v dolgoročno obdobje, tako da smo kljub pregreti konjunkturi na domačem tržišču posvečali veliko pozornost izvozu, osvajanju novih profilov ter osvajanju novih kvalitet in dimenzij. Povprečna prodajna cena je kljub velikemu izvozu bila ugodno dosežena in je znašala 14.268 din/t. Tudi z ostalimi delovnimi skupnostmi smo imeli sicer občasno dialoge, vendar so bile dogovorjene naloge v glavnem opravljene. Od vseh delovnih skupnosti je v situaciji pomanjkanja vložka imela največ opravil DS priprave proizvodnje 107. panoge. Vendar s t istim sodelovanjem in dogovarjanjem nam je uspelo zagotavljati skozi vse leto obratovanje naprav ne da bi padla količinska proizvodnja.

Dograditev žarilne peči pomeni za valjarno II kvaliteten skok, kar smo tudi v polni meri v preteklem letu izkoristili. Žarilna peč je obratovala brez prekinitve in smo proizvedli 12.418,5 ton v nepolnem letu. Dobro sodelovanje je bilo vzpostavljeno tudi z DS za kadre in splošne zadeve, tako da smo lahko kljub pomanjkanju delovne sile zagotavljali nemoteno obratovanje.

Delavci TOZD valjarne II so ob vsem prispevali svoj delež, in to pri fizičnem prispevku, to je proizvedli smo skupno 104.543,5 ton kvalitetnih jekel. Povprečni izplen je znašal 91,2%, kar je z ozirom na asortiment nad predvidenimi normativi. Proizvodni stroški z ozirom na potroške so bili ugodni in nižji od predvidenih. Velik prispevek so k rezultatu prispevali delavci z inventivnimi predlogi. Kot posebna dejavnost, ki je TOZD

valjarni II in celotni delovni organizaciji doprinesla v pogledu finančnega rezultata in priliva deviznih sredstev, pa je opravljanje delovnih dolžnosti v Libiji v valjarni Tripolis.

Po uspešnem spuščanju v pogon valjarne v Tripolisu v letu 1979 smo nadaljevali delo tudi v letu 1980, s tem da smo proizvajali valjano jeklo v eni izmeni, skupno še z nekaterimi delavci iz Libije. Pogodbeno obveza je znašala 24.000 ton proizvedenega jekla v 8. urah dnevno od 20. marca 1980 pa do 20. marca 1981. Pogodbeno obvezo so delavci kljub večkratnim zastojem zaradi pomanjkanja gredic, električne energije in nekaterih rezervnih delov že predčasno izpolnili.

Vodstvo Železarne Tripolis je z delom delavcev iz Železarne Štore izredno zadovoljno in je že vsekozi izražalo željo, da po izteku omenjene pogodbe delo v dveh izmenah podaljšamo. Po daljših razgovorih, ki so se opravili preko firme SMELT, smo na podaljšanje pogodbe pristali. To pomeni, da bodo delavci Železarne Štore, to je valjarji in vzdrževalci, tudi v prihodnjem letu oziroma tekočem letu opravljali dela pod podobnimi pogoji in na enakih delovnih mestih oziroma opravili kot v preteklem pogodbenem obdobju.

Delavci TOZD si obetamo, da bo možno ob povečanju osebnih dohodkov posameznega delavca, ki bo udeležen na delu v Libiji povečati tudi devizne prihodke temeljne organizacije oziroma delovne organizacije Železarne Štore. Ob tem pa ni nič manj pomembno to, da si z delom v neuvrščeni Libiji štorski železarji večamo tudi ugled in navezujemo tesnejše stike z libijskimi delavci. Posebej je to pomembno, ker gre pri proizvodnji v valjarni Tripolis za uvajanje libijskih delavcev v proizvodni proces, ki naj bi ga v obdobju enega oziroma dveh let samostojno obvladali.

KAKO NADALJUJEMO DELO V LETU 1981?

S poslovnimi rezultati v januarju in v februarju smo valjarji zelo zadovoljni. Količinska proizvodnja je od planske v januarju večja za 12,8%, v februarju pa za 5%. Izplen je bil v januarju presežen za 1%, v februarju za 0,5%. Potroški so bili nižji, delavcev pa je bilo manj, kot smo jih planirali. Asortiment valjanja je bil zahteven, tako da si obetamo tudi v januarju in februarju zelo ugoden finančni rezultat. V teh dveh mesecih smo sledili izvoznim potrebam, a izvajali smo tudi večjo količino specialnih profilov. V mese-

cu februarju, ko je bila dosežena proizvodnja v višini 10.383 ton, je ponovno mejnik v tehnoloških dosežkih, ker smo ob zahtevnem asortimentu dosegli rekordno količino, ob tem pa zelo ugoden izplen in ostale potroške.

Ko smo v mesecu februarju sprejemali gospodarski načrt, razpravljali in potrjevali delitev dohodka po zaključnem računu, se nam je nehote vsiljevalo vprašanje, kaj je stabilizacija in kaj lahko delavci v valjarni II k tej prispevamo. Dogovarjali smo se sledeče:

— V kolikor bodo zagotavljeni pogoji za obratovanje, bomo dosegali planske zadolžitve v količinski proizvodnji po posameznih mesecih in skupno za celo leto.

— Obdržali potroške v okviru normativov in pri posameznih stroškovnih nosilcih iste še zmanjšali.

— Osvojili bomo še nekaj specialnih profilov ter sledili usmeritvi proizvodnje plemenitih in kvalitetnih jekel, tako da bomo skupno s prodajno politiko dosegli planske prodajne cene.

— Reklamacijo bomo znižali na minimum, izplen pa uokvirili v normativne zahteve.

— Z ozirom na optimalno organizacijo bomo redni letni dopust koristili skozi vse leto, tako da bo v poletnih mesecih delo manj moteno in da bo napor posameznega delavca manjši. (V januarju in februarju nam je to uspelo in smo izkoristili že 10,4% dopusta od skupno predvidenega v letu 1981.)

— Lotili se bomo še vrste ukrepov, s katerimi bi bodisi povečali proizvodnjo, zmanjšali stroške,

zboljšali delovne pogoje, ali pa povečali varnost.

Ob razpravi in sprejemanju gospodarskega načrta za leto 1981 smo delavci ponovno ugotovili, da še vedno obstajajo sredine, ki se ne obnašajo stabilizacijsko in ki želijo s svojimi ukrepi obdržati staro, kar pa je nezdružljivo z zakonom o združenem delu.

Poimenovanje solidarnosti je postalo sinonim prelivanja sredstev, ne glede na rezultate dela. Delavci valjarne smatramo, da je solidarnost še kako potrebna, vendar ta ne more in ne sme biti potuha sredinam, ki si na osnovi slabega dela in neprimerne organiziranosti z izsiljevanjem zagotavljajo enak položaj s tistimi, ki ne zamujajo nobene prilike v doprinosu k boljšim rezultatom dela.

Pojavljajo se tudi primeri, da nekatere delovne skupnosti razpolagajo s poslovnimi podatki in iste uporabljajo za v naprej pripravljeno dejstvo, tako da postaja samoupravna odločitev le del formalnega opravila.

Valjarji smo že dokazali, da znamo obvladovati tehnološke procese, da se znamo v procesu obnašati ekonomično in gospodarno ter stabilizacijsko, da pa nam manj uspeva pri odločanju in delitvi ustvarjenega dohodka oziroma čistega dohodka.

Ostajamo še nadalje strpni, ker smo prepričani, da samoupravni proces še ni zaključen in da obstaja še veliko možnosti uveljavljanja neposredne delavske demokracije tudi preko svobodne menjave dela, dohodkovnih odnosov in dogovarjanj.

Vodja TOZD valjarne II:
Ferdo ing. Haler

RAST POVPRASEVANJA PO JEKLU BO ČAKALA LETO 1982

Analiza svetovnih trendov ponudbe in povpraševanja po jeklu, ki jo je nedavno izdelal inštitut Anthony Bird iz Velike Britanije, ponovno opozarja, da v letu 1981 ni pričakovati rasti porabe jekla.

Kriza v potrošnji, ki se je pričela pojavljati v letu 1979, je v letu 1980 znižala povpraševanje po jeklu v razvitih državah sveta povprečno za 7%. V letošnjem letu pa se pričakuje še 2% znižanje proti letu 1980.

Vzroki za takšno padanje povpraševanja so različni, vendar skušajo razvite države to recesijo omiliti z vrsto gospodarskih ukrepov kot so politika cen, kontingentov, rabatov in podobno. Tako so na primer ZDA s posebno politiko cen zavrele uvoz kar za 14%, nič kaj drugačna podoba ni bila tudi pri ostalih državah. Na znižanje povpraševanja močno vpliva tudi podraževanje nafte, ki ga še stopnjuje »zalivska vojna« med Irakom in Iranom.

Zato analiza predvideva, da bo v letošnjem letu padlo povpraševanje po jeklu v ZDA z 85,4 milijona ton na 84,5 milijona ton, konec leta 1982 pa naj bi potrošnja narasla na 88,5 milijona ton. V EGS naj bi poraba z 111,9 milijona ton padla na 105,8 milijona ton, a v letu 1982 naj bi znova narasla le do 110,7 milijona ton. Tudi na Japonskem bi po ocenah inštituta padla potrošnja z lanskimi 80 milijonov ton na 77,9 milijona ton; v letu 1982 pa bi dosegla 81,2 milijona ton.

Prav zaradi takšnih nihanj v potrošnji zaključek analize opozarja, da bo potrebno veliko pozornosti posvetiti proizvodnji, ki bo morala čim tesneje slediti potrošnji, da ne bi prišlo v času recesije do kopičenja zalog.

Ivan Žolnir

NA CESTI
NISI SAM

Železarna - vreča brez dna

»Bolehnemu smederevskemu orjaku« so dali novo zdravilno injekcijo, vprašanje je le, ali bo pomagala

Komisija za družbeni nadzor skupščine SR Srbije, ki je imela, mimogrede povedano, pomemben delež pri odkrivanju zlorab v združenju publicistov te republike, je te dni v razpravi o naložbah opozorila izvršni svet skupščine Srbije, da bo postal metalurški kombinat v Smederevu, če bodo nadaljevali z dosedanjim načinom financiranja njegove graditve vreča brez dna. V 17 letih, kolikor časa gradijo tega orjaka, so namreč večino denarja zagotavljali z dragimi domačimi in tujimi posojili, tako da danes odplačujejo reci in piši 49 milijard din posojil.

Nasploh te dni v Srbiji o smederevski železarni veliko govore. V zahtevah, da je treba graditev kombinata pospešiti, je najbolj glasno združeno delo, ki že leta prispeva z davki precejšen del dohodka in upravičeno pričakuje, da bo dobilo ta denar nazaj v obliki grodlja in jekla. Konec leta 1980 bi morala biti končana prva faza graditve te železarne, toda namesto tega je smederevski orjak na šibkih nogah izdal republiko nov račun z izgubami. Za sanacijo največjega giganta bazne industrije v Srbiji in njene najdražje naložbe v prihodnjem srednjeročnem razdobju je treba nujno zagotoviti 30 milijard dinarjev. Spričo dejstva, da ta železarna naravnost požira denar in da je po mnogih mnenjih edinstven zgled nesolidno začete naložbe, so se pojavili dvomi v to, ali je njegova nadaljnja graditev sploh upravičena. Te dvome so pred kratkim razbili na seji predsedstva SR Srbije in pozneje v številnih razpravah na sejah srbske »vlade« in skupščine.

Po besedah Krste Jovanovića, srbskega sekretarja za gospodarstvo, o tem ne more biti dvoma, kajti metalurški kombinat v Smederevu ima izreden pomen za gospodarstvo republike in vse države. Graditev zmogljivosti v Smederevu naj bi zmanjšala uvoz pločevin in trakov in tako izboljšala jugoslovansko plačilno bilanco.

Ko so predstavniki kombinata razlagali, zakaj se železarna gradi polnih 17 namesto 7 let, kolikor je svetovno povprečje, so poudarjali, da so dobili večino sredstev ob neugodnih pogojih. Posojila so bila dana praviloma kratkoročno, največ za pet let, z več kot 10 odstotnimi obrestmi. Da bi bilo zlo še večje, je devaluacija povečala dolgove v tujini. Ta bolehní velikan zdaj ne dela niti s polovično zmogljivostjo, Lansko leto pa ni izpolnil niti plana proizvodnje 400.000 ton jekla. Vendar na prekinitev graditve ne bi smeli pomisliti niti v sanjah. Če bi namreč kombinat prekinil proizvodnjo, bi morali dati domači kupci do konca leta 1985 za uvoz grodlja in jekla nad 1,7 milijarde dolarjev. Poleg tega bi ostalo 8500 delavcev železarne brez dela, tega pa v Srbiji ne bo nihče dovolil. Edina in prava alternativa je torej

železarno graditi, ne glede na negodovanje nekaterih.

V smederevski železarni so pri nadaljnjem pojasnjevanju ekonomskih vzrokov, zavoljo katerih gre vse tako počasi, poudarjali, da delajo železarne z izgubami tudi v industrijsko razvitih evropskih državah. V Veliki Britaniji je npr. država dala iz proračuna 500 milijonov funtov, da bi ozdravila to proizvodnjo. Podobno je tudi v ZR Nemčiji in Franciji. In končno pri nas

sta delali le ena ali dve od desetih železarn brez izgub. Strokovnjaki iz železarne te dni, ko prepričujejo javno mnenje o upravičenosti nadaljnje graditve, med drugim poudarjajo, da je sleherna bazna industrija izredno draga naložba in da je ni mogoče uresničiti brez beneficiranih pogojev graditve. Metalurški kombinat pa so gradili kot kakšno tovarnico in najemali kratkoročna posojila z visokimi obrestmi. In obveznosti so se kopičile.

REKORDI IN PRISPEVKI K STABILIZACIJI TUDI IZ VALJARNE I

Valjarna I je v februarju dosegla izjemno količinsko proizvodnjo 2948 ton.

Bolj kot to pa je razveseljivo dejstvo, da se iz meseca v mesec povečuje delež proizvodnje specialnih profilov, od katerih je pretežni del namenjen izvozu na konvertibilno področje.

Medtem ko smo v januarju letošnjega leta izvaljali 197 ton specialnih profilov je februarjska količina narasla na 517 ton v marcu pa realno predvidevamo ca: 700 ton izvaljanih raznovrstnih pozicij specialnih profilov.

Ob tem v tesnem sodelovanju z birojem za kalibracijo in pravo armature še dodatno uvajamo v redno proizvodnjo novoosvojene pozicije.

Pri izvozu izdelkov iz našega programa v prvih treh mesecih krepko prekažujemo mesečne zadolžitve, kar nas po obsegu in ustvarjenih deviznih sredstvih med proizvodnjo TOZD v DO uvršča v sam vrh.

S temi rezultati se pridružujemo krogu TOZD, ki v prvem trimesečju beležijo ugodne rezultate v poslovanju in s tem prispevajo svoj delež k stabilizaciji gospodarstva. Želja nas vseh pa je, da bi bil ta krog v letošnjem letu čim širši.

Cestitamo

Obravnavane inovacije

Komisija za gospodarjenje TOZD jeklovlek je pri obravnavi inovacij sprejela naslednja sklepa:

1. Predlog tov. Jožeta Zorka iz TOZD jeklovlek št. 598, »Ureditev prostora za protikorozijsko zaščito«, se sprejme. Avtorju pripada pavšalno nadomestilo.

2. Za predlog tov. Vlada Oblaka in Mirana Feliciano iz TOZD vzdrževanje št. 564, »Delna rekonstrukcija in odprava napak stroja MC1 in MC2«, se odobri izplačilo prvega posebnega nadomestila. Obračunano je bilo na osnovi prihranka 256.287,72 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2 b.

Komisija za gospodarjenje TOZD EPA je pri obravnavi inovacij sprejela naslednji sklep:

1. Predlog tov. Jožeta Verdeva iz TOZD vzdrževanje št. 492, »Prestavitev veznega nosilca in skrajšanje vsipnih cevi št. II«, se sprejme. Avtorju pripada pavšalno nadomestilo.

Komisija za gospodarjenje TOZD energetika je pri obravnavi inovacij sprejela naslednji sklep:

1. Predlog tov. Bogomira Slaparja in Bojana Hermana iz TOZD energetika št. 545, »Naprava za izdelavo el. ploščic za tiskana vezja«, se sprejme. Avtorjema pripada eno posebno nadomestilo. Izračunano je bilo na osnovi prihranka 37.000,00 din.

Komisija za gospodarjenje TOZD EPA je pri obravnavi inovacij sprejela naslednje sklepe:

1. Za predlog tov. Stanojevića Miloša iz TOZD vzdrževanje, št. 440 »Hidravlika steznih cilindrov«, se odobri izplačilo drugega posebnega nadomestila. Obračunano je bilo na osnovi prihranka 443.163,90 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2 b.

2. Za predlog tov. Miloša Stanojevića iz TOZD vzdrževanje in Marjana Mravljaka iz TOZD valjarna II, št. 442 »Vetrilo za odzračevanje TH peči«, se odobri izplačilo drugega posebnega nadomestila. Obračunano je bilo na osnovi prihranka 68.300,77 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 3 b.

3. Predlog tov. Karla Pungerske iz TOZD EPA, št. 520 »Izdelava spoja peči«, se sprejme. Avtorju pripadajo tri posebna

Družbenopolitična skupnost te republike je v zavesti, da je ob upoštevanju ekonomskih opravil potrebna tudi politična podpora, že nekajkrat zahtevala od delegatskega telesa, naj gre v kritiki vsega, kar je bilo doslej zanikrno, do konca, vendar naj tudi dvigne roko za nove pogodbe, s katerimi bodo zagotovili denar za nadaljnjo graditev metalurškega velikana v Smederevu. Delegati skupščine Srbije so šele ob drugem poskusu, na zadnji seji, izglasovali zakon, ki uvaja nov poseben 1-odstotni davek iz dohodka za sanacijo kombinata... Ta zakon bo veljal do konca leta. Z njim bo republika zagotovila iz združenega dela približno 13 milijard dinarjev za sanacijo železarne, in to nevratljivo. Preostalih 17 milijard morajo zagotoviti banke, od tega 3,4 milijarde nevratljivo.

Železarna mora biti končana do konca leta 1985. Tedaj naj bi se menda ta bolehní velikan, kot mu pravijo mnogi v Srbiji, postavil na lastne noge in dajal 1.650.000 ton jekla. Toda ob tem roku marsikdo dvomeče maje z glavo. Kratkoma, vsi vedo, kaj se je z obljubljenimi roki dogajalo doslej, prav tako ne verjamejo, da so za obdavčevanjem združenega dela za ozdravitev kombinata postavili piko. »Še veliko vode bo preteklo po Donavi mimo Smedereva, preden bo železarna zagotovila takšno proizvodnjo.« V kombinatu pa po drugi strani obetajo, da bodo storili vse, da bodo zmogljivosti končno vpeljali v delo in obvladali tehnologijo, po kateri bo proizvodnja iz leta v leto narasčala. GV 1/81

nadomestila in faktor ustvaritvene sposobnosti 2 a. Prvo je bilo obračunano na osnovi prihranka 222.440,00 din.

Komisija za gospodarjenje TOZD jeklovlek je pri obravnavi inovacij sprejela naslednji sklep:

1. Predlog tov. Leopolda Ocvirka iz TOZD jeklovlek, št. 537 »Črpalka za preizkušanje brusilnih ter vodilnih vreten na br. strojih BBE/1«, se sprejme. Avtorju pripadajo tri posebna nadomestila in faktor ustvaritvene sposobnosti 2 a. Prvo je bilo obračunano na osnovi prihranka 117.599,12 din.

Komisija za gospodarjenje TOZD jeklarna je pri obravnavi inovacij sprejela naslednje sklepe:

1. Za predlog tov. Milana Levca iz TOZD vzdrževanje in Jaroslava Gražla iz DS IR, št. 518 »Rekonstrukcija fiksiranja tekalnega kolesa potisne naprave«, se odobri izplačilo prvega posebnega nadomestila. Izračunano je bilo na osnovi prihranka 18.936,24 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2 a.

(Nadaljevanje na 5. strani)

Industrijska lastnina

(Nadaljevanje 5)

VZORCI IN MODELI

Vzorec je slika ali načrt, ki more služiti za vzgled in se mora prenesti na kak industrijski ali obrtni izdelek (npr. kakšna risba ali slika, katero je mogoče prenesti v tkalino).

Model je plastično telo, ki predstavlja kak industrijski ali obrtni predmet, ali se uporablja na kakšnem industrijskem ali obrtnem predmetu (oblika steklenice, oblika mila, oblika embalaže in podobno).

Vzorci in modeli so prav tako rezultat avtorjevega intelektualnega dela. Tudi pri vzorcih in modelih mora biti rešitev nova in izvirna, kajti sicer ne bi mogli govoriti o njihovi zaščiti; obenem je za njih bistveno pomembno, da so taki, da jih utegnemo izkoriščati v industriji ali obrti.

Vzorci se pojavljajo običajno pri tekstilnih, usnjarskih in galanterijskih izdelkih, pri izdelkih iz umetnih mas in podobno. Modeli se pojavljajo običajno v obliki embalaže in tudi v obliki izdelkov samih (npr. pohištvo določene oblike, nalivna peresa določene zunanosti ipd.). Vzorci in modeli imajo namen, podobno kot blagovna znamka, da po njih utegne kupec bolje identificirati blago.

Vzorci in modeli so zaščiteni na podoben način kakor izumi, to je z registracijo, a načelno uživajo tako zaščito le v državi, v kateri so registrirani. Naša država namreč ni članica aranžmaja o mednarodni registraciji vzorcev in modelov.

Tudi vzorce in modele mora upravičenec prijaviti zveznemu zavodu za patente, ki postopa s prijavo prav tako, kakor smo to opisali pri registraciji blagovne oziroma storitvene znamke. Če zvezni zavod za patente ugotovi zahtevo, vpiše vzorec oziroma model v register zavarovanih vzorcev oziroma modelov.

Varstvo vzorcev in modelov je po zakonodaji posameznih držav znatno krajše kakor varstvo izumov. Takšno varstvo traja običajno tri do deset let. Po našem zakonu o vzorcih in modelih traja varstvo deset let. Po osnutku novega zakona naj bi trajalo varstvo le štiri leta, kar bi se lahko pod določenimi pogoji podaljšalo za nadaljnja štiri leta.

FIRMA

Firma je ime, s katerim nastopa gospodarskopравни subjekt v poslovnem prometu.

Firma, ki individualizira gospodarskopравни subjekt, ima v mednarodni menjavi poseben pomen. Zato prišteva tudi pariška konvencija ta pojem med industrijsko lastnino. Pri nas je firma polno zavarovana šele z registracijo. Nasprotno pa določa pariška konvencija, da je trgovinsko ime (firma) zavarovano v vseh unijskih državah brez obveznosti priglasitve ali registracije, bodisi da je del tovarniške ali trgovinske znamke, bodisi da to ni.

GEOGRAFSKO POREKLO BLAGA

Varstvo označbe geografskega porekla blaga je močno sorodno z nekaterimi oblikami varstva pred neloyalno konkurenco v ožjem pomenu. Proizvajalci in trgovci zelo radi označujejo določene proizvode s pristavkom njihovega izvora: z namenom, da kupec lažje ugotovi kakovost blaga. Tako govorimo npr. o »ljutomerskem vinu«, »savinjskem hmelju«, »horgoški papriki«, »pirotskem čilimu«, »švicarski uri«, »švedskem jeklu« in podobno.

O varstvu geografskega porekla so sklenili na temelju pariške konvencije leta 1891 poseben madridski aranžma (ožjo unijo) in kasneje v zvezi s tem lizbonski dogovor (1958). Naša država sicer ni članica teh unij, vendar že sama pariš-

ka konvencija, katere članica smo, načelno urejuje vprašanje varstva geografskega porekla blaga.

Lažna označba porekla blaga je zelo sorodna z nekaterimi oblikami neloyalne konkurence (lažno reklamiranje oziroma lažna označba blaga). Zato obravnava za sedaj naša zakonodaja lažno označbo porekla blaga skupno z drugimi oblikami neloyalne konkurence, saj govori naš zakon o zatiranju neloyalne konkurence in monopolnih spoznamov v isti sapi o različnih oblikah zavajanja potrošnikov in tudi o lažni označbi geografskega porekla blaga.

Osnutek novega zakona o varstvu izumov, tehničnih izboljšav in razlikovalnih znakov podrobneje urejuje tudi varstvo in registracijo geografskega izvora blaga.

Vir: dr. Janez Nemeč, Kupoprodajna pogodba

Še o dnevu žena

Na proslavi dneva žena je zbranim v dvorani Kulturnega doma v Storah spregovoril tov. Ivan Judež. Dejal je:

V naši družbi si že vrsto let prizadevamo, da ob praznovanju in obeleževanju mednarodnega praznika žena, 8. marca, poudarimo njegovo revolucionarno vsebino. Že pred 70. leti so ameriške soci-

alistke prvič manifestirale enakopravnost, ko so priredile socialistični dan solidarnosti. Ta manifestacija je spodbudila eno najnaprednejših žen tedanjega časa Klaro Zetkin, da je na II. kongresu internacionale predlagala, naj bi postal 8. marec mednarodni praznik žena. Pred tem so že ameriški socialisti 1909 organizirali miting

Žene na proslavi v Kulturnem domu v Storah

Žene v vrstah civilne zaščite

in demonstracijo z zahtevo po volilni pravici žensk.

Od takrat do danes so se po svetu in pri nas spremenile zgozgovinsko politične, ekonomske in socialne razmere, ki omogočajo osvobajanje delovne žene. Naša žena že dolgo ni več opazovalka družbenega razvoja, ampak njegova soustvarjalka. Če pogledamo našo novejšo zgodovino, vidimo, da so bile tudi žene v prvih bojnih vrstah enakopravne z moškimi in so tako aktivno soustvarjale novo družbeno ureditev ter si v družbi priborile tisto vlogo in mesto, ki jo imajo danes. Zato je prav, da bo naša pozornost ob praznovanju 8. marca usmerjena k temu, da preverimo v kolikšni meri naša žena — delavka uveljavlja svojo samoupravno politično in delegatsko vlogo. Pri tem moramo spoznati tudi to, kako uspešno kot delavka v združenem delu uresničuje vsakodnevne probleme svojega življenja, življenja svoje družine in otrok. Zadovoljstvo in delovna uspešnost sta v marsičem odvisna od tega, kako skupno rešujemo probleme otroškega in zdravstvenega varstva, humaniziramo delovno okolje, moderniziramo proizvodni proces, rekreacijo in oddih.

To so naloge in aktivnosti, ki jih moramo reševati skozi vse leto. Zato tudi 8. marec ne more biti povod za razne veselice in proste dni. Izkoristiti ga moramo kot priložnost za odkrite pogovore o vseh zapletenih vprašanjih, ki jih čuti današnja žena in se tako spomnimo vseh predvojnih, medvojnih, po tudi sedanjih družbenopolitičnih delavk.

Ravno v ta namen in s tako obliko organiziranosti ter sodelovanja delavk Železarne Store sta bila organizirana pri komisiji za vprašanja žena, mladine in invalidov pri konferenci OOSZ tečaja ročnih del in šivanja; da se pridobi praktično znanje, da se delavke med seboj spoznajo, izmenjajo svoje izkušnje na vseh področjih našega družbenopolitičnega, samoupravnega in osebnega življenja. Rezultati vseh teh vaših prizadevanj in aktivnosti pa je prikazan v obliki razstave, ki traja že več dni in je zelo dobro pripravljena. To je oblika, ki naj bi v bodoče zblíževala žene, postala tradicionalna in hkrati bi jo bilo potrebno razširiti še na druge oblike, kot so: pogovori in izmenjava izkušenj z delavkami iz drugih delovnih organizacij, vključevanje žena v samozaščito in obrambno aktivnost, ter vključevanje čimveč žena v sistem socialističnega samoupravljanja in delegatskega sistema.

Današnja proslava 8. marca se ujema tudi z obeleževanjem pomembnih družbenih dogodkov in obletnic v tem letu. Hkrati nas obvezuje, da bomo hitreje reševali vprašanja in probleme, ki neposredno zadevajo družbenoekonomski in politični položaj žene v naši družbi, zato naj bo tudi današnja proslava in vse druge aktivnosti, ki se odvijajo v znamenju 8. marca prispevek žena Železarne Store k obeleževanju 40-letnice vstaje slovenskega naroda, 40-letnice ustanovitve OF in 40-letnice napredne revije Naša žena. Zato mi dovolite, da vam v imenu samoupravnih organov, vodstev DPO, poslovodnih organov in delavcev Železarne Store kot vaših delovnih sotovarišev ter v lastnem

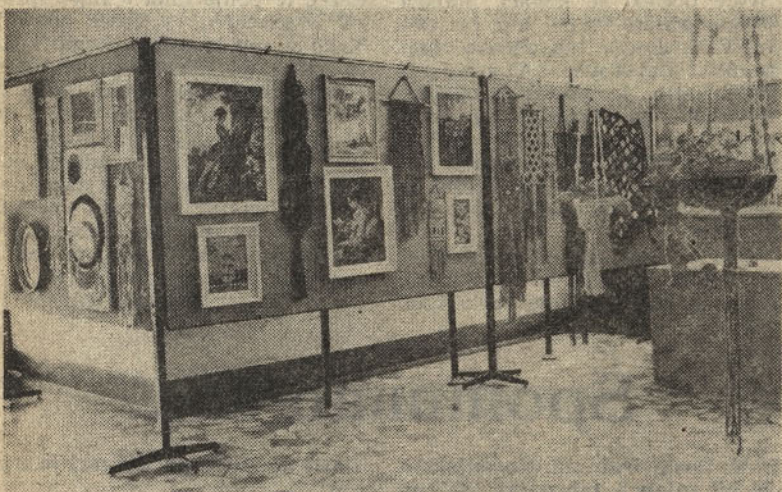
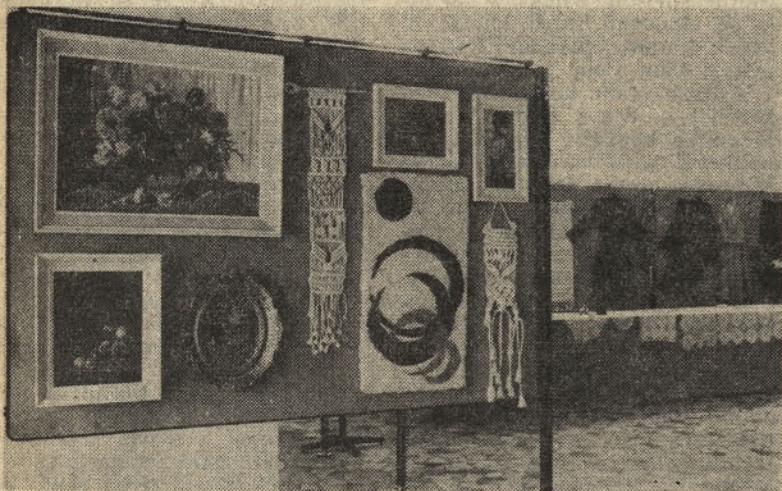
(Nadaljevanje na 5. strani)

(Nadaljevanje s 4. strani)

imenu čestitam k prazniku 8. marca, mednarodnega praznika dneva žena z željo, da ga tudi proslavlja te v družinskem krogu. Izražam pa tudi željo, da v tem letu aktivno sodelujete kot delavke samoupravljalk in kot občanke tam, kjer stanujete, predvsem zato, da bodo težave lažje premostljive in da bo naš skupni uspeh garancija za še lepše življenje nas vseh v naši samoupravni socialistični in neuvrščeni Jugoslaviji.

ki bi lahko s svojimi izdelki obogatile omenjeno razstavo, a morda za to niso imele dovolj poguma. Upamo, da je letošnja razstava spodbudila tudi vse tiste, ki letos niso sodelovale, da jo bodo prihodnje leto obogatile s svojimi izdelki.

Zene smo bile prijetno presenečene tudi nad proslavo, ki so jo izvajali cicibani vzgojno varstvene ustanove pod vodstvom prizadevnih vzgojiteljic, učenke in učenci osnovne šole ter godba na pihala štorskih železarjev.

Razstava ročnih del — bogata zakladnica prizadevnih žena

PRAZNOVANJE DNEVA ŽENA V STORAH

Praznovanje dneva žena v delovni organizaciji Železarne Štore je bilo tudi letos nadvse uspešno, predvsem zaradi vsebinsko bogatejšega programa. Novost letošnjega praznovanja je bila zanimiva razstava ročnih del žena Železarne Štore. Na razstavi je bila prikazana lepa zbirka ročnih del, okrog 300 eksponatov. Razstavljale so žene vseh struktur in starosti, katerim pomeni ročno delo sprostitiv po napornem delu in pridobitveno izkoriščen prosti čas.

Pri razstavi so sodelovale tudi krajanke iz Štor. Kot zanimivosti naj omenimo, da je razstavljala tudi najstarejša krajanca, tov. Marija Mekinda in bila s svojimi zanimivimi, poučnimi izdelki kljub svojim dvaindevetdesetim letom za vzgled mlajšim. Vseh 36 razstavljalk je prejelo priznanje za sodelovanje na razstavi. Pri izdelkih ni bilo mogoče ugotoviti najboljših, saj je bil v vsakem vloženi trud in skupen cilj.

Gotovo je med ženami, predvsem mlajšimi, še dosti takšnih,

Za zaključek letošnjih aktivnosti praznovanja dneva žena je bilo organizirano srečanje delavk z upokojenkami v Rogaški Slatini. Sestav udeleženk je bil zelo pester in polnoštevilnost nas obvezuje, da prirejamo taka tovariška srečanja tudi v prihodnje. Ob ogledu doma v Kumrovcu smo prisostvovali predavanju in filmu, ki nam je ponovno osvetlil vso veličino Titove osebnosti in ogromnega prispevka za svoboden razvoj naše samoupravne socialistične družbe.

Ogledale smo si spominski muzej v Titovi rojstni hiši in Avguštincičevo galerijo v Klanjcu.

Prijetno nam je bilo srečanje s skupinami žena iz Čakovca, Siska in Pule, ki so prav tako počastile dan žena z obiskom Titovega rojstnega kraja.

Naj strnem to pisanje z ugotovitvijo, da je letošnje praznovanje dneva žena uspelo v zadovoljstvo vseh nas udeleženk, za kar velja pohvaliti organizatorja letošnjih prireditev pod vodstvom neumne tovarišice Zvonke Ludvig.

Frida Brečko

Novo v strokovni knjižnici

S to številko Železarja ponovno po več letih uvajamo redno rubriko:

Po sklepu KO je potrebno poleg naročnikov seznanjati tudi širši krog uporabnikov v DO o dospelih strokovnih knjigah v knjižnico, zato naj bo objava redna vsaka dva meseca pod rubriko:

»NOVE KNJIGE V STROKOVNI KNJIŽNICI«.

3782/a, b, c Uršič, V.: Lastnosti sive litine z lamelastim in nodularnim grafitom. 1980

3783 Transactions of the American Foundrymen's Society Proceedings... Annual Meeting. 1979

2896/III Samoupravni splošni akti. III. del. 1980

0596 Strelec, V.: Plinarski priručnik. 1980

0597 Sever, R.: Električna na gradbiščih. 1980

4990—91 Tomšič, F.: Nemško-slovenski slovar. 1980

3784 Zapušek, D.: Tehnologija reparaturnega varjenja valjar. valjev. Diplomsko delo. 1980

0530/c, č Hren, T.: Investicijska graditev. 1977

0598 Lavrinenko, V. Ju.: Spravočnik po poluprovodnikovym priborom. 1980

0599 Kurc, V.: Napravljenaja kristalizacija evtektičeskikh materialov. 1980

2955 Vogel, J.: Grundlagen der elektrischen Antriebstechnik mit Berechnungsbeispielen. 1980

3722/80—81 O + P — Konstruktions-Handbuch '80—81. 1980

2945/3, 4 IT-priručnik »Zavarivanje«. 1980

0600 Predpisi o oblikovanju cen in družbena kontrola cen I. s komentarjem. 1980

0601/a, b, c Priručnik za izdelavo srednjeročnih planov OZD gospodarstva. 1980

0602 Rad odelenja interne standardizacije u preduzeću. 1980

0603 Srb, N.: Elektromotori. 1980

0520/b, c Tehnički uslovi za izradu i isporuku. Crna metalurgija II. Zbirka standarda, 1975

3785/1 Vukmir, B.: Ugovori o izvođenju investicijskih radova — međunarodni. I. 1980

3785/2 Vukmir, B.: Opći uvjeti za ugovore o izvođenju investicijskih radova — međunarodni. II. 1980

3786 Meritva na ozemljitvenem sistemu Železarna Štore. 1980

3787 Prešern, V.: Vpliv rafinacije v ponvi na potek strjevanja konti gredič dimenz. 140×140 mm. 1980

3788/1, 2, 3 Normativi i standardi rada u građevinarstvu. Visokogradnja. 1, 2, 3. 1980

2947/b Turk, I.: Uvod v ekonomiko temeljne organizacije združenega dela. 1979

0604 Koželj, B.: Razvojno in raziskovalno delo. 1980

0605 Lipovec, F.: Uvod v analizo poslovanja. 1974

0606 Rupnik, V.: Oris operacijskih raziskav. 1974

0607 Kozlov, N.: Mehaničeskaja obrabotka čugunnych prokatnyh valkov. 1980

2956 Žiberna, J.: Menica in ček. 1979

2957 Perić, N.: Teoretske osnove za projektovanje uređaja za otprašivanje i izbor tkanine za filtriranje. 1979

2958/II Perić, N.: Pneumatski transport—Uskladištenje—Homogenizacija—Otprašivanje. 1979

3790/a, b, c Pezdarnik, J.: Oljna hidravlika v industriji. 1980

0608/a-d Donlagić, D.: Uporaba zakonitih merskih enot. 1977

3103/79 a, b Pajk, M.: Kalkulacije gradbenih del. 1979

Elizabeta Logar

Obpravnavane inovacije

(Nadaljevanje s 3. strani)

Komisija za gospodarjenje TOZD valjarna I je pri obravnavi inovacij sprejela naslednja sklepa:

2. Za predlog tov. Silva Krofliča iz TOZD vzdrževanje, št. 375 »Izboljšava vezave kontaktorske tehnike na 10 Mp žerjavu«, se odobri izplačilo drugega posebnega nadomestila. Izračunano je bilo na osnovi prihranka 23.280,12 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2 b.

3. Za predlog tov. Milana Levca in Jožeta Jevševarja iz TOZD vzdrževanje, št. 372 »Rekonstrukcija ter ureditev mazanja ležajev vstopnih valjčnic pred hidravličnimi škarjami KN«, se odobri izplačilo drugega posebnega nadomestila. Obračunano je bilo na osnovi prihranka 203.997 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2 b.

1. Za predlog tov. Vinka Seliga iz TOZD valjarna I, št. 241 »Skrajšanje valjev na I. ogrodju v valjarni I«, se odobri izplačilo tretjega posebnega nadomestila. Obračunano je bilo na osnovi prihranka 409.869,57 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2 b.

2. Predlog tov. Staneta Veselaka in Srečka Bračuna iz TOZD vzdrževanje, št. 547 »Izboljšava na koračni peči CER«, se sprejme. Avtorjema pripada nadomestilo na osnovi prihranka 294.640 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 3 a.

Služba za inovacije

Vabilo k sodelovanju

V naši delovni organizaciji se pripravljamo na organiziranje gasilsko-reševalnih enot, ki bodo v pomoč tovarniški gasilski enoti pri preprečevanju in gašenju požarov, istočasno pa tudi pri nujenju prve pomoči ponesrečenim sodelavcem. Vse sodelavce, ki ste člani gasilskih društev na terenu in imate na tem področju že določene izkušnje, na krajših seminarjih pa si jih boste še pridobili, vabimo, da se prijavite svojemu delovodji. Vse prijave bodo delovodje posredovali pooblaščenemu sodelavcu za varstvo pri delu v posameznem obratu, ki bo tudi koordinator dela med obratno gasilsko enoto in gasilsko-reševalno službo v železarni.

Istočasno vabimo sodelavce, ki so bili člani gasilskih društev na terenu in so se v zadnjem času preselili v Štore, da se prijavijo med aktivne člane gasilskega društva Zelezarne Štore, kjer bodo lahko nadaljevali s humanim delom pri preprečevanju in gašenju požarov. Prijavite se lahko pri dežurnih gasilcih železarne ali na društvenem sestanku, ki je vsak četrtek ob 18. uri v gasilskem domu.

Vključujemo se v gasilsko-reševalne enote!

PROIZVODNJA SUROVEGA JEKLA V LETU 1980 ZNIŽANA ZA 7 ODSOTKOV

Proizvodnja surovega jekla v državah članicah Mednarodnega inštituta za železo in jeklo (IISI) je bila v letu 1980 za 7% nižja kot v letu 1979. Primerjava decembrskih proizvodenj v letu 1979 in v letu 1980 kaže, da je bila ta manjša kar za 7,9% oz. se je v EGS zmanjšala za 20,8%, na Japonskem za 8,2%, a v ZDA je narasla za 2,1%.

Celotna proizvodnja pri članicah IISI, kamor sodi tudi Jugoslavija, je v letu 1979 znašala 487.882.000 ton, a v letu 1980 je bilo proizvedeno 453.952.000 ton surovega jekla. Skupaj to pomeni, da se je v ZDA znižala proizvodnja za 18,3%, v EGS za 8,7%, a Brazilija je povečala svojo proizvodnjo za 10,3%, pri Južni Koreji pa je bil ta porast kar 13%.

Kompletni pregled proizvodnje surovega jekla v državah IISI navajamo v naslednji tabeli (v 000 ton):

	December 1980	Leto 1979	Leto 1980	Sprememba %
Belgija	815	13.441	12.320	— 8,3
Danska	51	803	734	— 8,6
ZR Nemčija	2.759	46.040	43.840	— 4,8
Francija	1.518	23.362	23.162	— 0,9
Italija	1.869	24.035	26.522	+ 10,3
Luksemburg	304	4.949	4.618	— 6,7
Nizozemska	304	5.798	5.264	— 9,2
Vel. Britanija	987	21.545	11.341	— 47,4
Skupaj EGS	8.607	139.973	127.801	— 8,7
Avstrija	300	4.915	4.616	— 6,1
Finska	213	2.448	2.488	+ 1,6
Norveška	75	891	867	— 2,7
Portugalska	59	661	659	— 0,3
Španija	1.046	12.163	12.672	+ 4,2
Švedska	354	4.731	4.234	— 10,5
Turčija	220	2.438	2.403	— 1,4
Jugoslavija	327	3.535	3.636	+ 2,9
Kanada	1.316	16.104	15.883	— 1,4
ZDA	9.258	123.117	100.608	— 18,3
Argentina	180	3.195	2.697	— 15,6
Brazilija	1.292	13.876	15.311	+ 10,3
Čile	65	640	743	+ 16,1
Mehika	630	7.005	7.099	+ 1,3
Venezuela	185	1.487	2.000	+ 34,5
Avstralija	653	8.137	7.594	— 6,7
Indija	783	10.136	9.431	— 7,0
Japonska	8.540	111.757	111.405	— 0,3
S. Koreja	754	7.609	8.606	+ 13,1
J. Afrika	736	8.814	8.974	+ 1,8
Taivan	380	4.250	4.225	— 0,6
Skupaj	35.973	487.882	453.952	— 7,0

Če prav ne poveš, po glavi dobiš

PRIGODA IZ PRETEKLOSTI

Če greste iz Štor proti Celju, zadnja hiša v Štorah na desni strani ceste, stisnjena v breg pod gozdom, je že stara veliko let. Ta hiša se je nekdanje imenovala Schmiedenhau — hiša kovačev. Še danes ji rečejo stari Štorovčani šmidovhaus. V tej hiši so stanovali samo kovači in vedeli marsikaj povedati. Eno teh prigod vam bom tudi povedal.

V tistih časih, ko so v Štorah še pudlarji delali gredice, je bilo veliko kovačev. Kovali so in oblikovali gredice, iz njih pa delali razna orodja. Delali so krampe, motike za rudnik, ki je bil na Pečovju, za pudlarje pa razne klešče, železne droge in dolge grebljice. Z grebljicami so čistili iz peči tedaj imenovani »cinder«, danes rečemo odluški od železa ali škaja. Tako orodje, s katerim so segali v peč, se je pregrelo in se je samo od sebe zvil. Vsak dan so kovači ravnali ročaje na takih grebljicah. Še danes imamo takšne pripomočke v valjarni in jeklarni. Svoje učence so kovači, mojstri in pomočniki, izučili kar pri delu. Vsak dan je tak učenec videl in delal kaj novega. V enem ali dveh letih je postal pomočnik kovač, ker ga je spodrinil že drug učenec. Šola tedaj ni bila važna. Znali so delati fizično in tudi dobro. Umsko pa, no ja, veliko je že let od tedaj in še danes kje škriplje.

Ker pravim, da je že veliko let od tedaj, ne morem reči kdaj, oziroma katerega dne je to bilo.

Zgodilo se je pač naslednje. Železni držaj (štil) na grebljici je bil na vse strani skrivljen. Ker je ta stvar dolga 2 metra, jo je težko poravnati. Če udariš na eni strani, se rado usloči na drugi strani. Kovač pomočnik reče svojemu učencu, ki se še ni dolgo učil, zato še marsičesa ni videl in znal: »Danes bova poravnala tole grebljico. Ti boš udarjal s kladivom, jaz bom obračal ročaj grebljice. Najprej jo bova na grobo poravnala.« Ko sta z grobim delom končala, reče pomočnik učencu: »Ob nakovalu bom pokleknil, da bom bolje videl, kje je še treba poravnati. Ko bom pokimal z glavo, udari.« Učencu se je to zdelo spet nekaj novega in hitro vpraša pomočnika, ali naj udari res tedaj, ko bo pomočnik pokimal. Pomočnik je pritrtil: »Ja, ko bom pokimal z glavo, ti udari!« Učenec je napeto pričakoval, kdaj bo pomočnik pokimal z glavo. Kmalu se je to zgodilo. Učenec ga je spretno in hitro tresnil po glavi. Udarec je pomočnika v hipu spravil iz klečečega v sedeč položaj. Tako se mu je vrtelo po glavi, da je videl tri učence in grebljice. Komaj je iztisnil nekaj besed iz ust: »Zakaj si me pa udaril po glavi?« Učenec je spretno in hitro, tako kot je prej udaril, odgovoril: »Ja, saj ste mi tako dejali. Še enkrat sem vas vprašal, pa ste rekli, naj kar udarim, ko boste pokimali. Zakaj pa niste povedali, kje naj udarim?!«

Martin s transporta

Spomnimo se...

V Doslovičah na Gorenjskem je bil rojen 8. februarja 1871 pisatelj Fran Saleški Finžgar. Pisateljstvo je začel 1893. leta; z živo, sočno in kleno domačo besedo je opisoval predvsem gorenjsko pokrajino in njene ljudi. V svojih delih je hotel navajati k boljšemu in lepšemu življenju. Kot prikazovalec idilične in patriarhalne (starosvetne) gorenjske vasi, kmečkega in delavskega proletariata, kot spreten in hkrati najboljši slovenski ljudski dramatik ter kot pisatelj junaške epopeje o prednikih južnih Slovanov (Pod svobodnim soncem) lahko Finžgar še danes velja za zglednega predstavnika slovenskega ljudskega pripovedništva. Pri tem velja še posebej podčrtati Finžgarjevo skrb za lepoto in dognanost knjižnega izraza. Dekla Ančka, Kronika gospoda Urbana, Divji lovec, Razvalina življenja, Veriga, Student naj bo — to je samo nekaj naslovov izmed njegovih številnih in imenitnih del, ki bodo trajno ostala v lasti slovenskega človeka. Bil je urednik družinske revije Mladika in urednik izdaj Mohorjeve družbe. Bil je redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Za Finžgarja je značilna izredna ljubezen do slovenske zemlje,

zlasti do naših gora. Umril je leta 1962.

— 0 —

Sto let je minilo od smrti velikega ruskega romanopisca Fjodora Mihajloviča Dostojevskega (rojen v Moskvi 11. novembra 1821 — umrl 9. februarja 1881 v Leningradu), enega največjih pisateljev svetovne književnosti. Zaradi utopičnih socialističnih idej so mladega pisatelja obsodili na smrt, potem pa pomilostili na izgon v Sibirijo. Leta 1859. so mu dovolili, da se je vrnil v Leningrad (Petrograd).

Najprej je sodeloval pri raznih časopisih, pozneje so začela nastajati njegova velika dela Zločin in kazen, Idiot, Besi, Bratje Karamazovi. Dostojevski uvaža bralca v psihološko in etično problematiko osnovnih značajev, nosilcev ne samo psihičnih lastnosti, temveč tudi moralno-etičnih in filozofskih doumevanj. V svojih razglabljanjih je Dostojevski prehitel tvorce psihoanalize, saj je v svoji literaturi razvil te pojme že pred njimi: ko išče »človeka v človeku«, se med njegovimi junaki razvija dialog o temeljnih filozofskih, religioznih in moralnih vprašanjih. Razen več povesti je napisal tudi Zapiske iz mrtvega doma, sliko svojega življenja v izgnanstvu, kamor je prišel kot revolucionar.

ŠPORT — ŠPORT — ŠPORT — ŠPORT

Prva seja izvršnega odbora Partizan

Na prvi seji izvršnega odbora Partizan, ki jo je sklical predsednik društva Ladi Kaluža dne 19. februarja v večernih urah, so člani razpravljali o nizu vprašanj in sprejeli konkretne naloge za bodoče delo. Sekretariat se je v času treh mesecev od volitev novega vodstva sestel osemkrat. Člani so se dogovorili o:

- konkretizaciji delovnega programa;
- tečajih smučanja na Svetini;
- najemnici telovadnice za SKIMC;
- inventuri 1980;
- še boljšem delu sekcij;
- športni aktivnosti v Prožinski vasi;
- celotni zimskošportni dejavnosti.

Izvršni odbor je ugotovil, da v društvu vlada ugodno tovariško vzdušje, kar je zelo važno. Aktivnost v dvoranah je nekoliko oslabiljena prav zaradi letošnje dolge zime in smučanja. Smučarska sekcija je »izpeljala« vse načrtovane tečaje, le za cicibane še ne, bo pa organiziran tudi tečaj za najmlajše, če bodo še naprej vladale ugodne snežne razmere. Uspela so tekmovanja med obrati, Mladenov pokal na Celjski koči, Jožijev pokal v Laški vasi, pionirski tekmi na Svetini in v Kompolah ter letošnji prvi krat organizirani Vrnunčev pokal, tekmovanje v smučarskih tehik.

Člani izvršnega odbora so sprejeli predlog tehničnega sekretarja, naj bi dosedanja organizacija veljala tudi še naprej — namreč, da bi se izvršni odbor sestel letno tri do štirikrat, sekretariat pa tedensko; 25. maja naj bi na osrednji prireditvi vse sekcije prikazale svojo aktivnost.

Partizan Štore se je v preteklem letu obnašal zelo ekonomsko in stabilizacijsko. To je razvidno iz URADNE BILANCE, ki mora biti napravljena vsako leto. Kar čez 12 starih milijonov je ostalo v blagajni za vnaprej. Del sredstev bo šlo v sklad skupne porabe, iz katerega se bodo financirale razne vzporedne dejavnosti društva, kot so npr. maškarada za otroke, prireditve za 25. maj itd.

V nadaljevanju sestanka so predsedniki sekcij poročali o aktivnosti zadnjih treh mesecev. Košarkarji npr. dosegajo velike uspehe (pri največji varčnosti), žal pa za njihove rezultate ne vemo v Štorah, kar pomeni, da je informativna dejavnost še vedno slaba... Cicibani iz vrtca redno obiskujejo telovadnico, člani športnega aktiva iz Laške vasi redno kegljajo itd... Pri roketu delujejo različne sekcije dobro. Za one, ki so se poslovili, torej starejše igralce, bo organizirano prijateljsko — poslovilno srečanje. Povprečno še naprej trenira 15 igralcev, poudarek bo

odslej na vzgoji mladinske vrste te športne zvrsti. Težnja je, da bi se v Štorah spet pričelo z malim nogometom in to z mladino. Že kmalu se obeta tudi start vadbe pionirk v telovadbi. V Kompolah skrbi vaški športni aktiv za celoletno aktivnost članstva, sedaj je séveda v ospredju smučarija.

Smučarska in sankajska tekmovanja

Letošnja zima je res prava zima z obilo snega, ki je smučarjem in sankajcem omogočila, da so se lahko do mile volje izživel v svojem elementu, tako rekreacijsko kot tudi na tekmah. Za nami so že tozdovska ali medobratna tekmovanja. Sankači so se pomerili 24. januarja nad Slivniškim jezerom, rezultati pa so naslednji:

1. Valjarna (Selič, Koklič, Gajšek),
2. Skupne službe (Lubej, Ogradi, Lončarič),
3. Elektroenergetski (Jerovšek, Segura, Đuričič),
4. Livarna II,
5. Jeklarna,
6. Kontrola kakovosti,
7. Priprava,
8. Mehanska obdelava,
9. Mehanična.

Starosta sankajcev v Štorah, tovariš Edi Selič, je dosegel naj-

Na koncu seje je predala svojo dolžnost knjigovodkinje tovarišica Frida Lubejeva, zaradi odhoda v pokoj. Še naprej pa bo delovala v nadzornem odboru. Preko 20 let je Lubejeva vzorno vodila društveno knjigovodstvo, za kar so ji na seji prisotni člani izrekli vse priznanje.

Kragelj

boljši čas na tekmi 39,16 sekund — pred Drobnetom, Jerovškom in še ostalimi 21 nastopajočimi.

Tudi tri dekleta so tekmovale, zmagala pa je Slatau Mici (DS EO) pred Drobnetovo Zdenko in Ladsteterjevo Bernardo.

Interna tekmovanja TOZD in DS — v veleslalomu na Celjski koči (januar). Na treh prireditvah je tekmovalo točno 130 železarjev. Imen onih najboljših, ki jih itak vsi poznamo, tu ne bi navajal. Smučarji z najboljšimi doseženimi časi s teh internih tekmovanj so se kasneje še enkrat pomerili na skupni tekmi.

Skoraj istočasno z zgoraj opisanimi je potekalo na Vrnunčevem domu tudi tekmovanje oziroma TRIM akcija tekov na smučeh (za točkovno ocenjevanje TOZD in DS).

2,5 km dolgo TRIM progo je preteklo 51 tekmovalcev, večina iz tozdov, za DS je teklo le 8 članov.

Smučanje

Učenci petih razredov osnovne šole Štore smo imeli od 9. do 13. februarja smučarski tečaj na Svetini. Tja smo se vozili vsako jutro z avtobusom.

Prvi dan so nas razdelili v skupine. V prvih treh skupinah so bili učenci, ki se še niso znali smučati. Dodeljena sem bila med najboljše smučarje. Vsako jutro smo dobili v koči čaj in sendvič, nato pa smo šli smučat.

Prvi dni smo ponavljali, kar smo že znali. Vozili smo se z vlečnico in se pripravljali na tekmovanje, ki smo ga imeli v petek. V naši skupini nas je bilo osemnajst in na tekmovanju sem bila trinajsta.

Bili smo zadovoljni, ker so se vsi učenci naučili smučati.

Janja Judež, 5.a
dopisni krožek
OS Štore

Maškarada za najmlajše krajane

Kot vsako leto je štorsko društvo TVD Partizan tudi letos organiziralo püstno popoldansko rajanje na dan pred praznikom norčij, 2. marca.

Ob 16. uri se je v telovadnici zbralo čez 150 maskiranih malčkov in približno toliko staršev. S tovarišicami iz vrtca ter uprave društva so se nato otroci s harmonikarjem Zdravkom na čelu odpravili na pohod okoli naselja Lipe, nakar so se vrnili v telovadnico. V vseh maskah je bilo dovolj domiselnosti. Nedvomno so otroci s svojo fantazijo pomagali ustvariti lik, ki so ga maske predstavljale, čeprav so verjetno glavni delež truda pri-

spevale mamice, no — pa tu in tam verjetno tudi kakšen očka.

Ocenjevalna komisija je, medtem ko je Zdravko neutrudno izvajal zvoke iz »frajtonarice«, izbrala deset mask za nagrado (žoge, loparji za tenis ipd.). Imela je težek posel, saj je nastopilo več mask, ki so vse predstavljale isti lik, nagrada pa je pripadla le enemu, kljub izvornosti pri vseh. Nagrado so dobile maske: ježek, zmaj, žaba, klovn, Pika Nogavička, Kekec, zajec, robot, pikapolonica in črnka.

Vsem maškaram in tudi nemarkiranim otrokom je na koncu društvo podarilo okusne krofe.

JoK

SPOMIN

Memorialna tekmovanja so po svoji vsebini in namenu spominska, ki hkrati združujejo tako prešernost nastopajočih kot tudi bol za sotovarišem. Posebno boleče je to za starše. Tokrat sta se za naše glasilo oglasila Ivanka in Karel Holcinger s pesnitvijo, s katero obujata spomine na izgubo sina in se zahvalujeta za tekmovanje, ki ga vsako leto organizira TVD Partizan Hoče.

So smučarji se skupaj zbrali, da bi v Mlakarjevi žljaji tekmovali.

Pa zraven bil je Joži mlad, ker tudi se je smučal rad.

Ko do vrha so prispeli, so Jožija v sredo vzeli.

Potem so se dogovorili, da bi Jožija prvega spustili.

Bilo je res hladno vreme, Joži se je spustil brez treme.

Imel je neprimerno dolge smučke za njegove majhne učke.

Vozil se je zvesto, zato komisija mu je dala peto mesto.

Za njim spustil se je še brat, ki prvo mesto je dobil takrat.

Tako so vsi spustili se v dolino, kjer jih je čakalo dobro vino.

Cel popoldan tam so b'li veseli, ves čas se smučali in peli.

Takrat pa skupaj so sklenili, da drugo leto zopet bodo vozili. Še isto leto v Štorah Joži je

zapršil, da bi sezonsko se zaposlil.

Dobil je delo na komunalni, potem na razna mesta so ga dali.

Za zasluženi denar si je kupil smučarsko opremo in komaj je čakal na snežno odejo.

Potem zima preveč mila je prišla, in premalo za smučanje je bilo snega.

Zatem prišla je pomlad, ki Joži srčno jo imel je rad.

Tedaj pa hudo je zbolel in nobene volje več ni imel.

Želja ni se mu izpolnila, ker bolezen kruta mu jo je spodbila.

Zapr se je cvet še prej, ko je docvetel.

Takrat zopet so smučarji se skupaj zbrali, da za Jožijev memorial bi tekmovali.

Ker so Jožija ljubili, zato so letos venček mu kupili. Dva smučarja sta tam dejala, da bosta venček na Teharje peljala.

Deset je ura bila, ko sta mu venček položila.

Na smučišču je bila takrat tišina,

v srcih pa bolečina.

Potem so tekmovali za memorial,

in najboljši je dobil pokal.

Ivanka in Karel Holcinger
Laška vas nad Štorami

KADROVSKÉ VESTI

V mesecu januarju so bile v naši delovni organizaciji združena dela naslednje kadrovske spremembe:

NOVI ČLANI NAŠE DELOVNE ORGANIZACIJE

Božič Momir, NK delavec — livarna II; Arlič Srečko, KV monter — mehanična delavnica; Panič Bogdan, NK delavec — elektroplavž; Pangrac Zdravko, NK delavec — livarna II; Hakiči Bečir, NK delavec — livarna II; Jelen Franc, NK delavec — komunala; Ledinski Vilim, NK delavec — livarna II; Fidler Dragomir, NK delavec — valjarna II; Vrban Nikola, NK delavec — jeklarna; Guček Marko, NK delavec — livarna II; Isakovič Rasim, NK delavec — jeklarna; Vogrinc Slavko, NK delavec — komunala; Abazovič Abdurahim, NK delavec — livarna I; Duranovič Sead, NK delavec — livarna II; Kunšt Stjepan, NK delavec — livarna II; Filipov Mile, NK delavec — jeklarna; Cverlin Tatjana, KV šivilja — GKSG; Panič Mladenko, NK delavec — livarna II; Zalokar Janez, NK delavec — jeklarna; Pudič Husnija, KV strugar — MO valji; Drobnak Milan, KV pek — jeklarna; Starlekar Danilo, KV — MO valji; Dundžer Milan, NK delavec — transport; Volf Roman, NK delavec — livarna I; Herček Vladko, NK delavec — valjarna II; Lojen Matjaž, KV strojni ključavničar — mehanična delavnica; Šahbaz Zijad, NK delavec — livarna II; Zupanc Anton, PK voznik vilicarja — livarna II.

ZARADI KRŠITVE DELOVNIH OBVEZNOSTI SO ODSLI

Bednjanič Danica, NK delavka — komunala; Kokol Martin, NK delavec — livarna I; Pandžič Krešo, KV ključavničar — mehanična delavnica; Rajher Anton, NK delavec — valjarna I; Kralj Viktor, KV vodovodni instalater — mehanična delavnica; Kapelaro Martin, NK delavec — jeklarna.

Zaradi negativne ocene v poizkusni dobi je odšel Gligorič Čedo, NK delavec — jeklarna.

NA NOVO ŽIVLJENJSKO POT SO STOPILI

Zupanc Mirko — valjarna I; Kolar Franc — energetika; Bojanič Brane — jeklarna; Lipuš Jože — mehanična delavnica; Toplak Milan — DS za komercialne posle; Marovt Ivan — DS za kadre; Frece Majda — DS za kadre.

Vsem želimo obilo družinske sreče.

NARAŠČAJ V DRUŽINI SO DOBILI

Seliga Karel — merilna služba; Brilej Zvonko — mehanična delavnica; Šturbej Anton — kontrola kakovosti; Pertinač Franc — livarna I; Pajaziti Ramadan — valjarna I; Bobnič Drago — elektroobrat.

Vsem iskreno čestitamo.

Pojasnilo

V letošnji tretji številki Zelezarja sem pod naslovom »Površnost, površnost« naslovil nekaj kritičnih besed na račun rabe našega jezika v delovnem koledarčku za leto 1981. Očitek, namenjen našemu pripravljalcu tega koledarčka za tisk, je bil neupravičen.

Koledarček je bil tiskan v Novem Sadu ob izdaji POLJOPRIVREDNOG KALENDARJA z posebnim dodatkom 3.500 koledarčkov za našo delovno organizacijo. Poleg tega, da je bil tiskarni predložen skrbno pripravljen osnutek s predlogo celo v barvah (to je razvidno iz foto-kopije v reklamnem oddelku), je omenjena tiskarna zagrešila napake, ki jih zaradi tesnega roka naročila in dobave ni bilo več mogoče popraviti, pa tudi časa za korekturo ni bilo. V tolažbo je šteti tudi to, da je bila cena tega koledarčka znatno nižja, kot bi bila sicer pri drugem izvajalcu. To pa v našem času stabilizacije tudi ni kar tako!

Jože Kragelj

Upokojeni

IVAN MARKL, rojen 26. 12. 1920, stanujoč Rakitovec 7a, Slivnica. Prva njegova zaposlitev je bila leta 1950 do 1960, in to v Železarni Ravne. V Železarni Štore se je zaposlil 2. 6. 1960 kot strugar v obdelovalnici valjev. V istem obratu je menjal različna delovna mesta, nazadnje je bil obdelovalec najzahtevnejših obdelovancev.

Redno je bil upokojen 14. 2. 1981.

MIRKO KOSTANJEVEC, rojen 23. 11. 1924, stanujoč Klanc 39, Dobrna. Prva njegova zaposlitev je bila v tovarni Zlatorog Maribor. Leta 1955 je bil sprejet v našo delovno organizacijo kot predstečaj predproge v valjarni, tu je nato opravljal dela in naloge na različnih delovnih mestih, nazadnje kot operativni vodja delovnega procesa valjanja na grobi progi.

Redno je bil upokojen 19. 2. 1981.

FRIDA LUBEJ, rojena 13. 12. 1925, stanujoča Čopova 23, Celje. V našem podjetju je bila zaposlena preko 32 let. Najprej je delala kot jedrarka. Leta 1948 je bila administratorica na sindikatu. V letu 1949 je opravljala dela obratovnega knjigovodje v finančnem sektorju. Leta 1963 je postala analitik. Pred upokojitvijo pa je opravljala dela in naloge knjigovodje likvidacije.

Redno je bila upokojena 28. 2. 1981.

RUDOLF SELIČ, rojen 9. 4. 1922, stanujoč Trska gorca 12, Sentjur. V Železarni se je zaposlil leta 1945 in je delal dve leti. Nato je ponovno začel delati leta 1948 kot zidar v gradbenem oddelku. Leta 1966 je prevzel dolžnosti delovodje gradbene skupine v sektorju za novogradnjo. Dela in naloge delovodje je opravljal vse do upokojitve.

Redno je bil upokojen 28. 2. 1981.

JOŽEFA GOLEŽ, rojena 19. 3. 1934, stanujoča Štore 4. V Železarni se je zaposlila leta 1950. V tem podjetju je bila zaposlena preko 30 let. Opravljala je razna dela in naloge v livarni I, nazadnje kot izdelovalka peščenih jeder.

Redno je bila upokojena 28. 2. 1981.

IZ JLA SO SE VRNILI

Čepin Miloš, NK delavec — livarna I; Pavič Mirko, KV strojni ključavničar — vzdrževanje transportnih sredstev; Del Fabro Milan, KV finomehanik — merilna služba; Huško Stjepan, NK delavec — livarna I; Štukle Zvonko, KV rezkalec — mehanična delavnica; Šepce Anton, KV električar — elektroobrat; Kink Milan, NK delavec — valjarna II; Petrovič Milutin, KV strojni ključavničar — mehanična delavnica; Zafran Jože, NK delavec — jeklovlek; Slomšek Jurij, KV strugar — MO orodjarna; Pirš Branko, NK delavec — livarna II; Sporiš Ivan, NK delavec — livarna II; Gajšek Drago, KV strojni ključavničar — TT montaža; Zeka Ajet, NK delavec — valjarna I.

Z REDNIM ODPOVEDNIM ROKOM SO ODSLI

Skrabl Anton, KV strojni ključavničar — mehanična delavnica; Jančič Bogdan, VK delovodja — DS za komercialne posle; Grujičič Dragoljub, NK delavec — livarna II.

ŠTORSKI ŽELEZAR — Glasilo OZD Slovenske železarne ŽELEZARNA ŠTORE — Izhaja dvakrat mesečno — Uredniški odbor: Građišnik Frido, Tomažin Anica, Knez Peter, dipl. ing., Kavka Franc, Renčelj Vlado, Uršič Rudi, Zelič Franc, ing., Zmahar Ivan — odgovorni in glavni urednik: Kavka Franc, pomočnik urednika: Uršič Rudi. Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo Ljubljana, je časopis oproščen davka od prometa proizvodov (št. 421-1/72 z dne 20. 2. 1974) — Tisk: AERO Celje — TOZD grafika — Rokopisov ne vračamo.

— Tovariš Bradač, zakaj pa vi zamujate na delo?

— Zato, ker prej začnete delati, preden jaz pridem.